

Будні експерта

Лютий 2013

www.nise.com.ua info@nise.com.ua

ДТП

за
справу
беруться
експерти

Пожежа на Житомирщині

причина
виникнення
пожежі в
екскаваторі

Будівельно-технічна експертиза

*Будівельно-технічні експертизи та дослідження
нерухомості*

НЕЗАЛЕЖНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

*Ми вміємо знайти
істину та
зможемо її довести*

НЕЗАЛЕЖНИЙ ІНСТИТУТ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

Журнал «Будні експерта»

Ваш помічник з питань проведення експертизи

В ЦЬОМУ ВИПУСКУ ВИ ДІЗНАЄТЕСЬ

Тема номеру:

Будівельно-технічна експертиза

Звернення директора Незалежного інституту судових експертиз

Будівельно-технічні експертизи та дослідження об'єктів нерухомості-будівлі, споруди, передавальні пристрої

Застосування судових експертиз при вирішенні спорів щодо самочинного будівництва

Пожежа на Житомирщині

Патент на корисну модель

Поділ землі та домоволодіння

Загальний порівняльний аналіз Кримінально-процесуального кодексу України від 28.12.1960р. № 1001-05 та Кримінально-процесуального кодексу України від 13.04.2012р. № 4651-VI в частині норм, які регулюють проведення експертиз

Юридична практика застосування судової експертизи на прикладі справи по ДТП. *Коментар юриста.*

II Всеукраїнський весняний форум з цивільного права та процесу «Київська весна»

Новини

В ЦЬОМУ ВИПУСКУ

- Статті експерта
- Робота експерта
- Питання експертизи
- Події
- Новини

ПРО НІСЕ

Незалежний інститут судових експертиз (НІСЕ) є універсальною експертною організацією, яка була заснована у 2007 році у зв'язку з гострою необхідністю створення в Україні спеціалізованої недержавної експертної установи з досвідченими і авторитетними фахівцями з усіх основних видів судових експертиз для допомоги та розвантаження державних експертних установ.

Сьогодні НІСЕ визнано судовими, правоохоронними, податковими та іншими державними органами України, а також підприємствами та організаціями усіх форм власності, адвокатськими об'єднаннями, страховими компаніями, фізичними особами, що підтверджується великою кількістю ухвал, постанов та заяв про проведення експертиз та експертних досліджень.

Шановні колеги!

Прийміть мої найщиріші вітання у зв'язку з виходом у світ першого номеру Вісника Незалежного інституту судових експертиз "Будні експертів". Це видання розраховане на коло професійного читача і, передусім, на спеціалістів у галузі судової експертизи, суддів, правників, адвокатів.

Упевнений, що в нинішніх умовах, коли експертизі відводиться важливе місце у здійсненні правосуддя, це видання буде затребуваним серед тих, хто зайнятий пошуком і встановленням істини.

передові методи її проведення, слушні поради, методичні рекомендації, цікаві випадки з практики провідних експертів, обмін кращим досвідом - така в загальних рисах тематична палітра "Буднів експертів".

Дуже сподіваюся, що "Будні експертів" стануть популярним і бажаним виданням для кожного юриста, будуть вносити гідний вклад у розвиток вітчизняної юриспруденції.

**З повагою,
директор Незалежного інституту
судових експертиз
Геннадій Пампуха**

Результат оцінки - це ринкова вартість, що повинна відбивати споживчі властивості об'єкта й умови ринку

Будівельно-технічні експертизи та дослідження об'єктів нерухомості – будівлі, споруди, передавальні пристрої.

Автор: Н.К.Бвгрова

Новинки в області судової експертизи, як вітчизняної, так і зарубіжної,

демократичні перетворення в Україні, приватизація призвели до збільшення кількості власників житлових і нежитлових будинків, що стимулювало розвиток ринку нерухомості. Однією з головних умов функціонування ринку нерухомості є правильна оцінка об'єктів з урахуванням міських особливостей

ландшафту, транспортної доступності, наявності соціальної сфери, екології. Результат оцінки - це ринкова вартість, що повинна відбивати споживчі властивості об'єкта й умови ринку.

Управління нерухомістю розглядається як процес управління грошовими потоками при розробці

проекту, в період будівництва та під час експлуатації з метою одержання прибутку і доходу.

Володіння інформацією про вартість нерухомості дає можливість правильно розпорядитися майном, коштами, вчасно зорієнтуватися і вигідно розмістити наявний капітал або взяти кредит у банку під заставу нерухомості для досягнення недоступних у матеріальному розумінні цілей.

Будівельно-технічні експертизи та дослідження з метою оцінки нерухомості може проводитися в таких випадках:

- За ухвалою чи постановою;
- При здійсненні угод купівлі-продажу нерухомості;
- Для визначення заставної вартості з метою кредитування.
- Для страхування, здачі в оренду.
- Для оподаткування, бухгалтерського обліку.
- При розділі майна між співвласниками.
- При визначенні розміру матеріального збитку, нанесеного майну при залитті, пожежі та інших страхових випадках.
- В інших випадках.

Оцінка нерухомості може бути такою:

1. Оцінка житлової нерухомості (оцінка квартири, оцінка загородньої нерухомості - домоволодіння);
  2. Оцінка комерційної нерухомості (офісних, торгових, складських і виробничих приміщень);
  3. Оцінка об'єктів незавершеного будівництва;
  4. Оцінка споруд різного функціонального призначення, передавальних пристроїв;
  5. Оцінка земельних ділянок і права користування земельною ділянкою.
- Оцінка квартири, домоволодіння виконується з різною метою, але, як правило, для визначення ринкової вартості, права власності окремих часток чи інших прав (наприклад, права оренди) для оцінюваної

квартири. При оцінці квартири, домоволодіння враховуються всі параметри об'єкта оцінки: місцерозташування, площа, віддаленість від об'єктів інфраструктури, планування, стан оздоблення, тип будинку, капітальність, технічний стан, етажність і т.д.

Оцінка комерційної нерухомості (офісних, торгових, складських і виробничих приміщень)

Оцінка комерційної нерухомості (офісних, торгових, складських і виробничих приміщень) в залежності від мети і поставленої задачі може визначати ринкову і неринкову (залишкову вартість заміщення) вартість. При ринковій базі оцінки обов'язково враховується найбільш ефективно використання даного об'єкта.

Оцінка об'єктів незавершеного будівництва

При оцінці об'єктів незавершеного будівництва обов'язково враховується коефіцієнт готовності (завершення).

Оцінка споруд різного функціонального призначення, передавальних пристроїв .

Оцінка споруд різного функціонального призначення, передавальних пристроїв, як правило, розраховується за збірниками УПВВ (затратний підхід) або порівняльним чи дохідним підходами, якщо достатньо вихідної інформації на ринку.

При оцінці будь-якої нерухомості враховуються всі параметри об'єкта оцінки: місцерозташування, площа, віддаленість від об'єктів інфраструктури, планування, стан оздоблення, тип будинку, капітальність, технічний стан, етажність тощо.

Документи, необхідні для оцінки нерухомості:

- Свідоцтво про право власності на об'єкт.
- Технічний паспорт БТІ (поетажний план, експлікація, оціночний акт).
- Дозвіл на перепланування (якщо таке є).
- Документи на земельну ділянку (державний акт)
- Бухгалтерська довідка про розмір земельного податку.
- Дані про споруди, що входять до складу домоволодіння.
- Основні дані про об'єкт оцінки (для мереж - довжина трубопровода, кабелю, переріз, марка сталі, кабелю, глибина залягання (для підземних), строки експлуатації, тощо)
- Інші документи, обумовлені специфікою об'єкта та метою оцінки.

Приклади обов'язкового проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Експертна грошова оцінка земельних ділянок проводиться у разі:

1. відчуження та страхування земельних ділянок, що належать до державної або комунальної власності;
2. застави земельної ділянки відповідно до закону;
3. визначення інвестиційного вкладу в реалізацію інвестиційного проекту на земельні поліпшення;
4. визначення вартості земельних ділянок, що належать до державної або комунальної власності, у разі якщо вони вносяться до статутного фонду господарського товариства;
5. визначення вартості земельних ділянок при реорганізації, банкрутстві або ліквідації господарського товариства (підприємства) з

державною часткою чи часткою комунального майна, яке є власником земельної ділянки;

6. виділення або визначення частки держави чи територіальної громади у складі земельних ділянок, що перебувають у спільній власності;

7. відображення вартості земельних ділянок та права користування земельними ділянками у бухгалтерському обліку відповідно до законодавства України;

8. визначення збитків власникам або землекористувачам у випадках, встановлених законом або договором;

Експертна грошова оцінка земельної ділянки здійснюється на основі таких методичних підходів:

- капіталізація чистого операційного або рентного доходу (пряма і непряма);
- зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок;
- врахування витрат на земельні поліпшення.

При проведенні експертної грошової оцінки земельної ділянки використовується методичний підхід, який забезпечується найбільш повною інформацією про об'єкт оцінки.

До факторів, що впливають на вартість земельної ділянки, належать:

- ◆ правовий режим земельної ділянки;
- ◆ умови продажу (вільний продаж, вимушений продаж);
- ◆ дата продажу (різниця в часі між операціями з продажу, пов'язана із зміною ринкових умов);
- ◆ місцезнаходження (відмінності у розташуванні земельної ділянки в різних природно-кліматичних зонах, у населених пунктах різної категорії та у межах населених пунктів у різних функціональних і економіко-планувальних зонах);
- ◆ фізичні характеристики (розмір і конфігурація земельної ділянки та її інженерно-геологічні параметри, рівень облаштування та характер забудови земельної ділянки);
- ◆ використання прилеглої території (фондомісткість, щільність населення, ступінь різноманітності місць прикладання праці та послуг, рівень інженерно-транспортного облаштування, стан довілля);
- ◆ існуючі вимоги до використання та забудови земельної ділянки (функціональне зонування, правила використання та забудови міських земель, технічні умови щодо їх освоєння, природоохоронні вимоги, вимоги щодо збереження пам'яток історії та архітектури).

Питання будівельно-технічної експертизи:

В квартирі особи А. було зафіксовано факт залиття.

Питання:

1) Визначити вартість ремонтно-будівельних робіт по усуненню наслідків залиття у приміщенні квартири станом на момент проведення дослідження.

2) Визначити розмір матеріальної шкоди, заподіяної в наслідок пошкодження майна в результаті затоплення квартири №(вказати) в будинку №(вказати) по вул.(вказати) в м.(вказати), а саме (перелік майна)

3) Визначити вартість відновлювального ремонту квартири № (вказати) в будинку №(вказати) по вул. (вказати) в м. (вказати), власником якої є (вказати)., по факту залиття квартири від 16.09.2009 року, на момент проведення експертизи?

4) Які пошкодження оздоблювальних покриттів наявні в квартирі № (вказати) по вул. (вказати), внаслідок її залиття станом на момент проведення дослідження?

9. рішення суду.

Особа А звернулася до Особи Б про відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди (пожежа).

Питання:

1) Визначити яка вартість відновлювальних ремонтно-будівельних робіт необхідних для приведення квартири № (вказати) в будинку № (вказати) по вул. (вказати) в м. (вказати) до стану, придатного для проживання, з врахуванням вартості матеріалів, необхідних для усунення дефектів, завданих пожежею конструктивним елементам, внутрішнього оздоблення, інженерній мережі зазначеної квартири.

СТАТИСТИКА НІСЕ

66 %

Експертиз проводяться за ухвалою суду

34 %

Експертиз проводяться за зверненням громадян

ДОПОМОГА ЕКСПЕРТА

Пожежа на Житомирщині

До Незалежного інституту судових експертиз звернувся представник гранітного кар'єру з заявою на проведення пожежно-технічної експертизи з метою становлення дійсних причин займання екскаватора на промисловому об'єкті.

В ході експертного було вивчено місце та об'єкт пожежі, доповідні записки працівників, пояснення водія та інші надані матеріали.

Експертом були розглянуті всі можливі версії причин займання, серед яких такі:

- занесення стороннього джерела займання;
- самозаймання речовин і матеріалів;
- необережне поводження з вогнем;
- неправильна експлуатація екскаватора або його несправність;
- виникнення аварійних режимів роботи електромережі живлення екскаватора (коротке замикання, перевантаження тощо).

Враховуючи обставини виникнення пожежі (час та обставини виявлення займання), аналіз залишків речовин та самозаймистих матеріалів, вказані версії не знайшли свого підтвердження.

Основною версією причини виникнення займання стала несправність в роботі електропроводки вказаного екскаватора. В результаті досліджень експерт дійшов висновку, що причиною пожежі стали прояви високої температури струмоведучих жил проводів живлення блоку контролю GPS, в яких відбулося коротке замикання, спричинене відсутністю плавкого запобіжника в колі живлення блоку контролю GPS.

Окрім встановлення причини пожежі на екскаваторі, на прохання представників кар'єру було проведено перевірку наявності запобіжників в колах живлення аналогічних блоків контролю GPS, встановлених на інших транспортних засобах.

Експертизою встановлено, що на всіх перевірених транспортних засобах, на яких були встановлені вказані блоки, відсутні запобіжники в колах живлення блоків контролю GPS.

Отже, за результати проведено дослідження було встановлено, що причиною займання екскаватора гранітного кар'єру стало порушення вимог техніки пожежної техніки безпеки щодо встановлення запобіжників у кола електричного живлення приладів.

Коментар експерта

Застосування судових експертиз при вирішенні спорів щодо самочинного будівництва

Положення статті 376 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) «Самочинне будівництво» поширюється на випадки самочинного будівництва житлових будинків, будівель, споруд, іншого нерухомого майна як фізичними, так і юридичними особами.

Відповідно до статті 376 ЦК суди розглядають спори щодо самочинного будівництва, зокрема:

- про визнання права власності на самочинно збудоване нерухоме майно власником земельної ділянки;
- про визнання права власності на самочинно збудоване майно на земельній ділянці, що не була відведена особі, яка здійснила самочинне будівництво;
- про відшкодування витрат на будівництво, здійснене на земельній ділянці, яку особі не було відведено;
- про знесення самочинно збудованого нерухомого майна;
- про зобов'язання особи, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво, провести відповідну перебудову;
- про стягнення витрат, пов'язаних із приведенням земельної ділянки до попереднього стану.

Поширеними випадками використання спеціальних знань у спорах щодо самочинного будівництва є призначення будівельно-технічної експертизи.

На необхідність призначення експертизи для з'ясування питань, що виникають при розгляді таких справ і потребують спеціальних знань, вказано у Постанові Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 6 від 30 березня 2012р. «Про практику застосування судами статті 376 Цивільного кодексу України (про правовий режим самочинного будівництва)».

Головними завданнями будівельно-технічної експертизи є визначення ринкової вартості нерухомого майна та його технічного стану, установлення факту виконання на об'єкті робіт, про які йдеться в звітній документації, визначення об'єму та вартості виконаних будівельних робіт, відповідності (невідповідності) збудованої або реконструйованої будівлі проекту і вимогам державних будівельних норм (ДБН) тощо.

Питання пожежно-технічної експертизи:
Яка причина виникнення пожежі в екскаваторі (вказати модель)?

ДОПОМОГА ЕКСПЕРТА

Патент на корисну модель

Будівельна компанія, яка винайшла новий більш економічно вигідний спосіб облицювання зовнішньої частини будівлі і запатентувала його в 2008 році, звернула увагу на те, що багато компаній без її згоди використовують запатентований спосіб.

Компанія намагалася врегулювати суперечку шляхом переговорів, але, не досягнувши результату, звернулася в НІСЕ із заявою дослідження чи відповідає спосіб облицювання зовнішньої частини будівлі на об'єкті незавершеного будівництва патенту на корисну модель.

Експерт НІСЕ виїхав на об'єкт з метою огляду зовнішнього фасаду об'єкта незавершеного будівництва та порівняння отриманих результатів з характеристиками патенту на корисну модель, використовуючи спеціальні знання, нормативно-технічну літературу і надані заявником матеріали.

Висновок експертного дослідження підтвердив, що спосіб облицювання зовнішньої частини будівлі на досліджуваному об'єкті відповідає

патенту на корисну модель.

Наступним кроком, спрямованим на захист прав заявника, стало проведення науково-правового дослідження.

Слідкуйте за новинами чорного кольору, і Ви дізнаєтеся про результати дослідження..

Будівельно-технічна експертиза, проведена «НІСЕ» за заявою однієї з українських будівельних компаній, підтвердила, що спосіб облицювання зовнішньої частини будівлі на досліджуваному об'єкті відповідає патенту на корисну модель.

Після встановлення даного факту, будівельна компанія зробила наступний крок по захисту своїх прав, звернувшись в "НІСЕ" із заявою про встановлення факту порушення прав ести наук ово-прав ове досл ідження.

На вирішення науково-правової експертизи поставлено питання:

І. Чи є порушенням використання способу облицювання зовнішньої частини споруди, який проводиться на вказаному об'єкті субпідрядними організаціями, залученими Генпідрядником об'єкту, права на корисну модель патенту №_____?

При підготовці відповіді на поставлене питання використовувалися норми чинного законодавства України. На дослідження експертизи були надані патент на корисну модель та Висновок експертного будівельно-технічного дослідження Незалежного інституту судових експертиз.

Провівши аналіз законодавства та наданих документів експерт НІСЕ прийшов до висновку, що « Використання способу облицювання зовнішньої частини споруди, який проводиться на зазначеному об'єкті субпідрядними організаціями, залученими Генпідрядником об'єкту, є порушенням права на корисну модель патенту, власниками якого є замовник експертизи»

В ході дослідження було встановлено, що Відповідно до Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) корисні моделі є одними із об'єктів права власності.

Корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона, відповідно до закону, є новою і придатною для промислового використання. Майнові права

інтелектуальної власності на корисну модель, належать володільцю

відповідного патенту, якщо інше не встановлено договором чи законом.

Будь-яке посягання на права власника патенту, передбачені ст.28 Закону, вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України. На вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки. Відповідно до законодавства захист прав на корисну модель здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

Будівельно-технічна експертиза, проведена «НІСЕ» за заявою однієї з українських будівельних компаній, підтвердила, що спосіб облицювання зовнішньої частини будівлі на досліджуваному об'єкті відповідає патенту на корисну модель

Загальний порівняльний аналіз Кримінально-процесуального кодексу України від 28.12.1960 № 1001-05 та Кримінально-процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI в частині норм, якими регулюються питання проведення судових експертиз

Кримінально-процесуальний кодекс України
(від 28.12.1960 № 1001-05)
(витяг)

Стаття 65. Докази

Доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку **орган дізнання, слідчий і суд** встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Ці дані встановлюються: показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, **висновком експерта**, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами.

Кримінальний процесуальний кодекс України
(від 13.04.2012 № 4651-VI, набуває чинності 19.11.2012 р.)
(витяг)

Глава 4. Докази і доказування

Стаття 84. Докази

1. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких **слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд** встановлюють наявність чи

відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, **висновки експертів**.

Кримінально-процесуальний кодекс України
(від 28.12.1960 № 1001-05)
(витяг)

Стаття 75. Висновок експерта

Експертиза призначається у випадках, коли для вирішення певних питань при провадженні в справі потрібні наукові, технічні або інші спеціальні знання.

Як експерт може бути викликана будь-яка особа, що має необхідні знання для дачі висновку з досліджуваних питань. Питання, які ставляться експертові, і його висновок по них не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта.

Експерт дає висновок від свого імені і несе за нього особисту відповідальність. У разі необхідності в справі може бути призначено декількох експертів, які дають загальний висновок. Коли експерти не дійшли згоди, то кожний з них складає свій висновок окремо.

Висновок експерта для особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора і суду не є обов'язковим, але незгода з ним повинна бути мотивована у відповідних постанові, ухвалі, вирoku.

Якщо експертиза буде визнана неповною або не досить ясною, може бути призначена

додаткова експертиза, яка доручається тому самому або іншому експертові.

Коли висновок експерта буде визнано необґрунтованим чи таким, що суперечить іншим матеріалам справи або інакше викликає сумніви в його правильності, може бути призначена повторна експертиза, яка доручається іншому експертові або іншим експертам.

Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від обвинуваченого, потерпілого або які раніше були ревізорами в справі.

Кримінальний процесуальний кодекс України
(від 13.04.2012 № 4651-VI, набуває чинності 19.11.2012 р.)
(витяг)

§ 5. Висновок експерта

Стаття 101. Висновок експерта

1. Висновок експерта - це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені **особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи**.

2. **Кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях.**

3. Висновок повинен ґрунтуватися на відомостях, які експерт сприймав безпосередньо або вони стали йому

відомі під час дослідження матеріалів, що були надані для проведення дослідження. Експерт дає висновок від свого імені і несе за нього особисту відповідальність.

4. Запитання, які ставляться експертові, та його висновок щодо них не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта.

5. Висновок експерта не може ґрунтуватися на доказах, які визнані судом недопустимими.

6. Експерт, який дає висновок щодо психічного стану підозрюваного, обвинуваченого, не має права стверджувати у висновку, чи мав підозрюваний, обвинувачений такий психічний стан, який становить елемент кримінального правопорушення або елемент, що виключає відповідальність за кримінальне правопорушення.

7. Висновок експерта надається в письмовій формі, але кожна сторона має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для допиту під час судового розгляду для роз'яснення чи доповнення його висновку.

8. Якщо для проведення експертизи залучається кілька експертів, експерти мають право скласти один висновок або окремі висновки.

9. Висновок передається експертом стороні, за клопотанням якої здійснювалася експертиза.

10. Висновок експерта не є обов'язковим для особи або органу, яка здійснює провадження, але незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована у відповідних постанові, ухвалі, вирокі.

Кримінально-процесуальний кодекс України
(від 28.12.1960 № 1001-05)
(витяг)

Стаття 76. Обов'язкове призначення експертизи

Експертиза призначається обов'язково:

- 1) для встановлення причин смерті;
- 2) для встановлення тяжкості і характеру тілесних ушкоджень;
- 3) для визначення психічного стану підозрюваного або обвинуваченого при наявності в справі даних, які викликають сумнів щодо його осудності;
- 4) для встановлення статевої зрілості потерпілої в справах про злочини, передбачені статтею 155 Кримінального кодексу України;
- 5) для встановлення віку підозрюваного або обвинуваченого, якщо це має значення для вирішення питання про його кримінальну відповідальність і якщо про це немає відповідних документів і неможливо їх одержати.

Стаття 77. Обов'язки і права експерта

Особа, яка призначена експертом, зобов'язана з'явитися за викликом і дати правильний висновок на поставлені запитання.

За злісне ухилення від явки до суду, до органів досудового слідства або дізнання експерт несе відповідальність відповідно за частиною 2 статті 185-3 або статтею 185-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а за дачу завідомо неправдивого висновку або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків — відповідно за статтями 384 чи 385 Кримінального кодексу України.

Експерт має право: ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються експертизи; порушувати клопотання про представлення нових матеріалів, необхідних для дачі висновку; з дозволу особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора або суду бути присутнім при провадженні допитів та інших слідчих дій і задавати особам, що допитуються, запитання, які стосуються експертизи, а за наявності відповідних підстав - на забезпечення безпеки.

Якщо питання, поставлене перед експертом, виходить за межі його компетенції або якщо надані йому матеріали недостатні для дачі висновку, експерт у письмовій формі повідомляє орган, що призначив експертизу, про неможливість дати висновок.

Кримінальний процесуальний кодекс України
(від 13.04.2012 № 4651-VI, набуває чинності 19.11.2012 р.)
(витяг)
Стаття 69. Експерт

1. Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

2. Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого.

3. Експерт має право:

- 1) знайомитися з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження;
- 2) заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;
- 3) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предметів та об'єктів дослідження;
- 4) викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання;
- 5) ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження,

особам, які беруть участь у кримінальному провадженні;

б) одержати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із проведенням експертизи і викликом для надання пояснень чи показань, у разі, якщо проведення експертизи не є службовим обов'язком особи, яка залучена як експерт;

7) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;

8) користуватися іншими правами, передбаченими Законом України «Про судову експертизу».

4. Експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи. Експерт може відмовитися від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків. Заява про відмову має бути вмотивованою.

5. Експерт зобов'язаний:

1) особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності - роз'яснити його;

2) прибути до слідчого, прокурора, суду і дати відповіді на запитання під час допиту;

3) забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта;

4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати;

5) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Кодексом.

6. Експерт невідкладно повинен повідомити особу, яка його залучила, чи суд, що доручив проведення експертизи, про неможливість проведення експертизи через відсутність у нього необхідних знань або без залучення інших експертів.

7. У разі виникнення сумніву щодо змісту та обсягу доручення експерт невідкладно заявляє клопотання особі, яка призначила експертизу, чи суду, що доручив її проведення, щодо його уточнення або повідомляє про неможливість проведення експертизи за поставленим запитанням або без залучення інших осіб.

Стаття 70. Відповідальність експерта

1. За завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді, невиконання інших обов'язків експерт несе відповідальність, встановлену законом.

Кримінально-процесуальний кодекс України

(від 28.12.1960 № 1001-05)

(витяг)

Глава 18

Проведення експертизи

Стаття 196. Порядок призначення експертизи

Експертиза призначається у випадках, передбачених статтями 75 і 76 цього Кодексу.

При необхідності проведення експертизи слідчий складає **мотивовану постанову**, в якій, крім даних, зазначених у статті 130 цього Кодексу, вказує підстави для проведення експертизи, прізвище експерта або назву установи, експертам якої доручається провести експертизу, питання, з яких експерт повинен дати висновок, об'єкти, які мають бути досліджені, а також

перелічує матеріали, що пред'являються експертові для ознайомлення.

Коли експертиза проводиться не в експертній установі, слідчий, упевнившись в особі експерта, вручає йому копію постанови про призначення експертизи, роз'яснює обов'язки і права, встановлені статтею 77 цього Кодексу, і попереджає його про кримінальну відповідальність за статтею 385 Кримінального кодексу України за відмову від виконання покладених на нього обов'язків, а також про відповідальність за статтею 384 Кримінального кодексу України за дачу завідомо неправдивого висновку. Про виконання цих дій слідчий складає протокол, в якому, крім даних, передбачених статтею 85 цього Кодексу, зазначає також відомості про особу експерта, його компетентність у певній галузі знань і зроблені ним заяви.

Коли експертиза проводиться в експертній установі, експерт зазначає у вступній частині висновку, що він попереджений про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивого висновку, і стверджує це своїм підписом.

Стаття 197. Права обвинуваченого при призначенні і проведенні експертизи

При призначенні і проведенні експертизи обвинувачений має право:

- 1) заявити відвід експертові;
- 2) просити про призначення експерта з числа вказаних ним осіб;
- 3) просити про постановку перед експертизою додаткових питань;
- 4) давати пояснення експертові;
- 5) пред'являти додаткові документи;
- 6) ознайомлюватися з матеріалами експертизи і висновком експерта після закінчення експертизи;
- 7) заявляти клопотання про призначення нової або додаткової експертизи.

Обвинуваченому за його клопотанням слідчий може дозволити бути присутнім при проведенні експертом окремих досліджень і давати пояснення. Слідчий повинен ознайомити обвинуваченого з постановою про призначення експертизи і роз'яснити йому його права, встановлені цією статтею, про що складається протокол з додержанням вимог статті 85 цього Кодексу.

Постанова про призначення судово-психіатричної експертизи не оголошується обвинуваченому в тих випадках, коли його психічний стан робить це неможливим.

У випадках, коли експертиза призначається до притягнення особи як обвинуваченого, правила цієї статті застосовуються до підозрюваного у вчиненні злочину.

Стаття 198. Проведення експертизи в експертній установі

Одержавши постанову про призначення експертизи, керівник експертної установи доручає проведення експертизи одному або декільком експертам. Ці експерти дають висновок від свого імені і несуть за цього особисту відповідальність.

Стаття 199. Одержання зразків для експертного дослідження.

У разі потреби слідчий має право винести постанову про вилучення або відібрання зразків почерку та інших зразків, необхідних для експертного дослідження. Про відібрання зразків складається протокол.

Зразки зберігаються за правилами зберігання речових доказів (статті 79—81 цього Кодексу).

Стаття 200. Висновок експерта.

Після проведення необхідних досліджень експерт складає висновок, в якому повинно бути зазначено: коли, де, ким (прізвище, освіта, спеціальність, учений ступінь і звання, посада експерта), на якій підставі була проведена експертиза, хто був присутній при проведенні експертизи, питання, що були поставлені експертові, які матеріали експерт використав та які провів дослідження, мотивовані відповіді на поставлені питання. Коли при проведенні експертизи експерт виявить факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання, він вправі на них вказати в своєму висновку. Висновок підписується експертом.

Кримінальний процесуальний кодекс України (від 13.04.2012 № 4651-VI, набуває чинності 19.11.2012 р.) (витяг)

Стаття 102. Зміст висновку експерта

1. У висновку експерта повинно бути зазначено:

- 1) коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;
- 2) місце і час проведення експертизи;
- 3) хто був присутній при проведенні експертизи;
- 4) перелік питань, що були поставлені експертові;
- 5) опис отриманих експертом матеріалів та які матеріали були використані експертом;
- 6) докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка;
- 7) обґрунтовані відповіді на кожне поставлене питання.

2. У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

3. Якщо при проведенні експертизи будуть виявлені відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких не ставилися питання, експерт має право зазначити про них у своєму висновку. Висновок підписується експертом.

Кримінально-процесуальний кодекс України (від 28.12.1960 № 1001-05) (витяг)

Стаття 201. Допит експерта

Ознайомившись з висновком експерта, слідчий має право допитати експерта з метою одержання роз'яснення або доповнення висновку. Про допит експерта складається протокол.

Стаття 202. Пред'явлення обвинуваченому матеріалів експертизи

Матеріали експертизи пред'являються обвинуваченому. Про пред'явлення обвинуваченому матеріалів експертизи слідчий складає протокол, в якому зазначає пояснення, зауваження та заперечення обвинуваченого і його клопотання. Питання про задоволення клопотання обвинуваченого вирішує слідчий за правилами статті 129 цього Кодексу. У випадках, коли експертиза проведена до притягнення особи як обвинуваченого, матеріали експертизи пред'являються підозрюваному у вчиненні злочину.

Стаття 203. Призначення додаткової або повторної експертизи

У випадках, передбачених статтею 75 цього Кодексу, **слідчий мотивованою постановою може призначити додаткову або повторну експертизу**, яка проводиться з додержанням правил цієї глави Кодексу.

Стаття 205. Направлення обвинуваченого на стаціонарну експертизу

Якщо при проведенні судово-медичної або судово-психіатричної експертизи виникає необхідність тривалого спостереження за обвинуваченим або дослідження його, суд за поданням слідчого, погодженого з прокурором, поміщає його у відповідний медичний заклад, про що вносить постанову.

Подання розглядається з додержанням порядку, визначеного частиною п'ятою статті 165-2, на постанову судді прокурором, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом 3 діб може бути подана апеляція до апеляційного суду. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді.

Стаття 310. Проведення експертизи в суді

Експертиза в суді призначається з додержанням правил, передбачених главою 18 цього Кодексу.

Експерт у судовому засіданні бере участь у дослідженні доказів і може з дозволу суду ставити запитання підсудному, потерпілому і свідкам про обставини, які мають значення для його висновку.

Після з'ясування обставин, що мають значення для висновку експерта, головуєчий пропонує прокуророві, підсудному, його захисникові та іншим учасникам

судового розгляду подати у письмовому вигляді питання, які вони бажають поставити експертові. Суд обмірковує ці питання, враховуючи при цьому думку учасників судового розгляду, усуває ті з них, які не стосуються справи або не належать до компетенції експерта, а також формулює ті питання, які він ставить перед експертом з власної ініціативи.

Після цього **суд виносить ухвалу, а суддя — постанову, в якій викладає поставлені на вирішення експертизи питання**. Ці питання передаються експерту, який складає висновок.

Висновок експерта повинен відповідати вимогам, зазначеним у статті 200 цього Кодексу. Він оголошується в судовому засіданні і приєднується до справи.

Стаття 311. Допит експерта в суді

Після оголошення висновку експертові можуть задаватися питання для роз'яснення і доповнення його висновку.

Питання експертові спочатку задає прокурор, потім потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники, захисник, підсудний, суддя.

Питання, поставлені експертові, та відповіді на них заносяться до протоколу судового засідання.

Стаття 312. Проведення додаткової або повторної експертизи

У випадках, передбачених статтею 75 цього Кодексу, **суд мотивованою ухвалою, а суддя — постановою може призначити додаткову або повторну експертизу**.

Додаткова або повторна експертиза проводиться з додержанням вимог статей 310 і 311 цього Кодексу.

У випадках призначення додаткової або повторної експертизи розгляд справи може бути відкладено

1. Згідно Кримінально-процесуального кодексу України від 28.12.1960 № 1001-05 **судова експертиза може призначатися:**

- **постановою слідчого:** первісна експертиза (ч.2 ст.196), додаткова або повторна експертиза (ст. 203);

- **ухвалою суду:** первісна експертиза (ч.5 ст.310), додаткова або повторна експертиза (ч.1 ст.312);

- **постановою судді:** первісна експертиза (ч.5 ст.310), додаткова або повторна експертиза (ч.1 ст.312);

- **при призначенні і проведенні експертизи обвинувачений має право заявляти клопотання про призначення нової або додаткової експертизи (п.7 ч.1 ст.197)**

2. Згідно Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 №4651-VI:

- **кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта (ч.2 ст.101);**

- **запитання експерту можуть бути поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи (ч.1 ст.101);**

- **висновок передається експертом стороні, за клопотанням якої здійснювалася експертиза (ч.9 ст.101).**

3. У змісті глави 4 «Докази і доказування» Розділу I Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI відсутні окремі норми, що містяться у Кримінально-процесуальному кодексі України від

28.12.1960 № 1001-05 (КПК 1960р.),
щодо:

- випадків обов'язкового
призначення експертизи (ст.76
КПК 1960 р.);

- порядку призначення
експертизи (ст.196 КПК 1960 р.);

- прав обвинуваченого при
призначенні і проведенні
експертизи (ст.197 КПК 1960 р.);

- проведення експертизи в
експертній установі (ст.198 КПК
1960 р.);

- одержання зразків для
експертного дослідження (ст.199
КПК 1960 р.);

- пред'явлення
обвинуваченому матеріалів
експертизи (ст.202 КПК 1960 р.);

- призначення додаткової
або повторної експертизи (ст.203
КПК 1960 р.);

- направлення
обвинуваченого на стаціонарну
експертизу (ст.205 КПК 1960 р.);

- проведення експертизи в
суді (ст.310 КПК 1960 р.);

- проведення додаткової
або повторної експертизи (ст.312
КПК 1960 р.).

ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НА ПРИКЛАДІ СПРАВИ ПО ДТП

«Мною, юристом ЮК «Принцип»,
здійснювався захист прав
постраждалої особи внаслідок
ДТП. Дана дорожньо-
транспортна пригода сталася
вночі, коли автомобіль був
припаркований біля житлового
будинку, - внаслідок наїзду на
авто постраждалого було
пошкоджено бампер та багажник
автомобіля.

Винуватець ДТП виявився
недобросовісною людиною та
всіляко уникав відповідальності
і за завдану шкоду. Саме
тому було підготовлено і
подано позовну заяву до суду
про відшкодування збитків,
завданих внаслідок ДТП.

Зауважу, що автомобіль
винуватця ДТП був застрахований,
однак страхова компанія теж
всіляко уникала виплат
постраждалій стороні. Під час
судового процесу представником
страхової компанії було надано
акт оцінки завданої шкоди. Однак
його було складено з численними
помилками та врахуванням

даних, що не відповідали
дійсності, у зв'язку з чим розмір
завданої шкоди було зменшено
вдвічі. Незалежний інститут
судових експертиз, за заявою
постраждалого, провів експертне
дослідження та об'єктивно
визначив розмір завданої шкоди.
Саме цей висновок і був наданий
суду як належний доказ. Окрім
того, сума, вказана у висновку
експертизи, співпала з сумою,
вказаною в акті, який було
надано станцією технічного
обслуговування автомобілів за
ремонт авто. Суд врахував усі
пояснення та письмові докази,
висновок експертизи та виніс
законне рішення.

Таким чином, висновок
експертизи в даному випадку
став головним доказом
визначення розміру завданої
шкоди внаслідок ДТП».

Юрист ЮК «Принцип» Ірина Куца

НОВИНИ

Прийняття Незалежного інституту судових експертиз до складу Конфедерації будівельників України

На засіданні Ради директорів Конфедерації до складу КБУ було прийнято Незалежний інститут судових експертиз.

Про Конфедерацію

5 квітня 2011 р. на Всеукраїнському Зібранні будівельників Будівельна палата України, Українська Будівельна Асоціація (УБА) та «Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів» одногосно проголосували за створення Конфедерації будівельників України, яка об'єднала більш ніж 700 будівельних компаній і профільних об'єднань.

На З'їзді організації затвердили керівний склад Конфедерації: Президентом було обрано Володимира Поляченка, Першим Віце-президентом та Головою Ради директорів – Лева Парцхаладзе. Також була затверджена Рада директорів, до якої увійшло понад 75 найбільших організацій та 25 обласних представництв.

Окрім цього, при Конфедерації Будівельників України створено

17 профільних комітетів і Академічну раду, до складу якої ввійшли авторитетні експерти будівельної галузі.

Окрім представників будівельних організацій у З'їзді взяли участь: Прем'єр-міністр України Микола Азаров, Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Віктор Тихонов, голова Київської міської державної адміністрації Олександр Попов, Голова Національного банку України Сергій Арбузов, намісник Успенської Києво-Печерської Лаври Архієпископ Павло.

Незалежний інститут судових експертиз увійшов в ТОП 20 Національного бізнес рейтингу

За результатами 2011-2012р. На основі науково обґрунтованої статистики методології зваженого ранжування підприємств Незалежний інститут судових експертиз увійшов :

в 20-цяткув підприємств Києва («Дослідження і розробки в галузі гуманітарних наук») за сумою місць 5-ти номінацій фінансово-господарської діяльності;

у 30-цятку підприємств України («Дослідження і розробки в галузі гуманітарних наук») за номінацією «Прибутковість і ліквідність»

Про Національний бізнес-рейтинг (НБР)

НАЦІОНАЛЬНИЙ БІЗНЕС-РЕЙТИНГ (НБР)- це комплексна рейтингова програма, що визначає реальних лідерів економіки України виключно за офіційними даними Державної статистики.

Відповідно до загальнодержавного стратегічного курсу розвитку України, як країни з сильною, здоровою і стабільно зростаючою економікою, необхідно визначати та вшановувати підприємства, які формують це зростання і є основою для створення добробуту та соціального захисту всіх громадян України.

Стимулювати підприємців, які дбають не лише про прибутковість власного бізнесу, але й роблять великий внесок у майбутнє нашої держави через наповнення державного бюджету, соціальні програми та відрахування до соціальних та пенсійного фондів, дбають про

своїх співробітників, створюють нові робочі місця, розвивають нові технології, впроваджують інновації та формують новий тип економіки, що базується не на природних ресурсах, а на знаннях.

Рейтинг реально показує привабливість підприємства для інвесторів, дає інформацію партнерам про стан справ на підприємстві.

Рейтинг реально показує привабливість підприємства для інвесторів, дає інформацію партнерам про стан справ на підприємстві.

Девіз «НБР»: «In factum veritas» (з лат. — «У фактах істина») Саме тому лідери вітчизняної

економіки визначаються винятково на підставі реальних економічних показників, які подає Державна статистика.

НІСЕ акредитований в Міжнародному експертному центрі при ЄАП

2 листопада 2012 при Міжнародній неприбутковій асоціації «Європейська арбітражна палата» (Брюссель, Бельгія) був заснований Міжнародний центр судової експертизи, головна мета якого - створення та ведення реєстру судових експертів з країн Європи, СНД, Азії. Даний експертний центр буде широко

затребуваний не тільки в Міжнародному комерційному арбітражному суді при ЄАП, але також серед інших міжнародних арбітражних судів при розгляді спорів, які вимагають призначення незалежних судових експертів.

Міжнародний центр судової експертизи ставить перед собою фундаментальні завдання, пов'язані з розвитком судової експертизи, а також забезпеченням підвищення кваліфікації судових експертів.

Одним із перших в Міжнародному центрі судової експертизи при ЄАП був акредитований НІСЕ.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

13 березня 2013

**II
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ
ВЕСНЯНИЙ
ФОРУМ ААУ
з цивільного права
та процесу**

Реєстрація за тел.:
+38 (044) 491-69-71;
+38 (044) 294-28-68
forum@uaa.org.ua

**Місце
проведення:
«Прем'єр Палац»
Софіївський Гранд Хол
бул.Т.Шевченка /
вул.Пушкінська 5-7/29
м.Київ**

*Вітаємо Вас зі святом Захисника Вітчизни!
Бажаємо Вам успішної реалізації всіх планів,
Нових можливостей та перспектив!*

*Шановні жінки!
Щирісердно вітаємо вас з міжнародним жіночим днем 8 березня!
Бажаємо весни в душі, тепла та затишку в оселі, гармонії, щастя та любові!*

Партнери НІСЕ

ЕКСПЕРТНА
ИНЖИНИРИНГОВАЯ
КОМПАНИЯ

АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

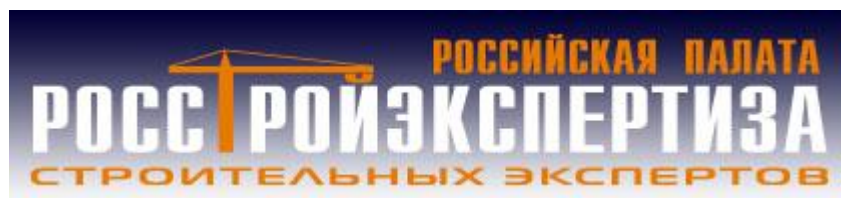

European
Arbitration
Chamber

КОНФЕДЕРАЦІЯ
БУДІВЕЛЬНИКІВ
УКРАЇНИ

Cunningham
Lindsey

З питання партнерства звертайтеся в секретаріат
Незалежного інституту судових експертиз за телефоном
: +83 (044)581-30-90